

врядування та електронної демократії на місцевому рівні. Вінниця, 2019. С.19-20

6. Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації». Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_35409

УДК 343.211.3

Сулов І.В.

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр,

Вінницький державний педагогічний університет імені М.Коцюбинського

ДІЯЛЬНІСТЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Права та свободи громадянина України визначені державою та закріплені в Конституції України та інших нормативно-правових актах. Усі вони дозволяють кожному громадянину користуватися соціальними, економічними та соціально-політичними свободами та благами як в особистих, так і в суспільних цілях. Але одного декларування прав та свобод людини не достатньо, насамперед, для їх забезпечення та виконання. Саме тому був створений спеціальний орган державної влади – уповноважений Верховної Ради України з прав людини, діяльність якого є дуже важливою, оскільки вона спрямована на забезпечення повної реалізації людиною своїх прав, свобод, інтересів і потреб.

Метою статті є визначення основного напрямку діяльності уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та визначення діяльності представника Уповноваженого у Вінницькій області.

У 1997 році був прийнятий Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”, який закріпив низку гарантій, обов’язків та визначив правовий статус уповноваженої особи. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини є незалежним, контрольно-наглядовим та правозахисним органом державної влади, який здійснює контроль за дотриманням прав і свобод людини і громадянина.

Уповноваженим є посадова особа, яка керується Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами. Наразі уповноваженим ВРУ з прав людини є Людмила Денісова.

Конституція України та Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» передбачають створення спеціального органу державної влади, який має такі особливості:

- високим конституційним статусом Уповноваженого з прав людини;
- незалежністю Уповноваженого від будь-якого органу державної влади або місцевого самоврядування, їх посадових осіб;
- запровадженням єдиної моделі омбудсмана на національному рівні;
- широкою юрисдикцією Уповноваженого, яка поширюється як на органи державної влади, включаючи суди, так і на органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб;
- значними повноваженнями щодо проведення проваджень та перевірок у тому числі з власної ініціативи для виявлення випадків порушень прав людини та здійснення постійного моніторингу за станом дотримання прав і свобод людини;
- правом ініціювати обов'язкові для розгляду подання з викладенням рекомендацій щодо усунення виявлених порушень прав і свобод людини органами державної влади, місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємств, установ організацій незалежно від форми власності, їх посадовими та службовими особами;
- можливістю безпосереднього звернення до Уповноваженого широких верств населення;
- гнучкістю та неформальністю процедури, свободою дій щодо відкриття провадження у тій чи іншій справі тощо.

Уповноважений має право приймати звернення громадян і реагувати на порушення їхніх прав і свобод з боку будь-яких органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, їх посадових та службових осіб. Для виконання передбачених

законом функцій Уповноважений наділений широким комплексом прав, а саме, відповідно до ст. 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» [15]:

- правом невідкладного прийому Президентом України, Головою Верховної Ради, Прем'єр-міністром, Головами Конституційного, Верховного та вищих спеціалізованих судів України, Генеральним прокурором України, керівниками інших державних органів, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадовими та службовими особами;

- безперешкодно відвідувати будь-які органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, в тому числі місця тримання затриманих, установи пенітенціарної системи, психіатричні лікарні, опитувати осіб, які там перебувають, та отримувати інформацію щодо умов їх утримання;

- запрошувати посадових та службових осіб, громадян України, іноземців, осіб без громадянства для отримання від них усних або письмових пояснень щодо обставин, які перевіряються по справі;

- знайомитися з документами, у тому числі з обмеженим доступом, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, установах, організаціях, органах прокуратури, включаючи справи, які знаходяться в судах;

- бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій, у тому числі на закритих судових засіданнях, за умови згоди суб'єкта права, в інтересах якого судовий розгляд оголошується закритим, особисто або через свого представника брати участь у судовому процесі у випадках і порядку, встановлених законом, а також звертатися до суду із заявами про захист прав і свобод людини і громадянина, які за станом здоров'я або з інших причин не можуть цього зробити самостійно.

Щодо організації діяльності Уповноваженого, то прийнято вважати, що існує три такі стадії: перша стадія — одержання Уповноваженим відомостей про порушення прав і свобод людини та громадянина; друга включає велику кількість повноважень Уповноваженого та його апарату з самого дослідження фактів порушень прав і свобод людини та громадянина; і третя — складання висновку.

Якщо були виявлені порушення прав і свобод людини і громадянина, уповноважений направляє спеціальні акти у відповідні органи, де рекомендується та пропонується посадовим особам установ, підприємств, організацій, які порушили права людини, можливі заходи для вирішення цих порушень прав і свобод людини та громадянина. Також варто зазначити, що для направлення відповіді такими органами їм визначається термін – один місяць.

Уповноважений здійснює свою діяльність поряд із іншими існуючими органами захисту прав і свобод людини та громадянина, при цьому жодною мірою не підмінюючи та не замінюючи їх. Також закон установлює, що повноваження Уповноваженого не припиняються і не обмежуються в зв'язку із завершенням терміну діяльності, розпуском або саморозпуском Верховної Ради[1]. Таким чином, можна стверджувати, що Уповноважений Верховної Ради України з прав людини — не є додатковим механізмом українського парламенту, а інститут, що самостійно функціонує.

Згідно з законом, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини слідує правил більшості європейських країн. Так, він повинен досліджувати факти порушень прав і свобод людини та громадянина органами державної влади, місцевого самоврядування, різноманітними підприємствами, установами, організаціями та їхніми посадовими особами як з погляду дотримання ними законів України, міжнародних угод, так і з позицій додержання принципів соціальної справедливості, гуманізму, доцільності, етики.

Варто згадати, що за способами та засобами діяльності О.В. Марцеляк пропонує таку класифікацію функцій омбудсмана [12, с. 21]: 1) контрольно-наглядова; 2) правозахисна функція; 3) функція співпраці з органами влади, установами, організаціями; 4) правовідновлювальна функція; 5) арбітражна (третейська) функція; 6) функція попередження порушень прав людини; 7) консультативна функція; 8) інформаційна функція; 9) аналітична функція; 10) функція ініціювання реформ у галузі забезпечення прав людини (реформаторська функція); 11) організаційно-управлінська функція тощо.

З метою ефективного забезпечення діяльності уповноваженого та доступності здійснення особистого прийому громадян, відповідно до Закону України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” у кожному регіоні України були створені представництва Уповноваженого з прав людини. Діяльність відділів регіонального представництва у відповідних областях координують представники Уповноваженого. В кожній області України створено громадські приймальні Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, в яких працюють регіональні представники Уповноваженого, які забезпечують реалізацію повноважень Уповноваженого у сфері здійснення парламентського контролю за дотриманням прав людини і громадянина на регіональному рівні.

У Вінницькій області представником Уповноваженого ВРУ з прав людини є Валерій Ольховий. Валерій Ольховий забезпечує здійснення Уповноваженим парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина у Вінницькій, Тернопільській, Хмельницькій та Черкаській областях.

Представник Уповноваженого складає протоколи про адміністративні правопорушення. Крім того, представник Уповноваженого має право невідкладного прийому посадовими особами органів державної влади і органів місцевого самоврядування різних рівнів, керівниками об’єднань

громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, керівниками спеціалізованих підрозділів, військових частин, бути присутнім на засіданнях представницьких і виконавчих органів державної влади різних рівнів, відвідувати без перешкод підприємства, установи, організації, незалежно від форм власності, органи місцевого самоврядування, а також колегіальні засідання органів прокуратури, органів внутрішніх справ, митних і податкових служб, військових підрозділів, інших спеціалізованих державних органів (установ), до компетенції яких відноситься дотримання прав і свобод людини. Втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, а також їх посадових і службових осіб у діяльність представника Уповноваженого забороняється.

Отже, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини визначається як призначуваний Верховною Радою України незалежний, політично нейтральний, одноосібний контрольно-наглядовий, правозахисний орган державної влади у формі посадової особи, який покликаний за власною ініціативою чи зверненнями здійснювати на постійній основі парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини й громадянина в межах і порядку, передбачених Конституцією, законами України та міжнародно-правовими договорами. Форми діяльності уповноваженого являють собою зовнішні, основні, однорідні, самостійні дії, які здійснюються ним у передбачених законодавством правових та неправових рамках і спрямовані на реалізацію його прав та обов'язків.

Також було створено спеціальні представництва Уповноваженого з прав людини у кожній області, зокрема у Вінницькій. Їхня діяльність полягає не тільки у захисті та контролі за дотриманням прав і свобод людини і громадянина на території кожної області, а й більш ефективної, продуктивної та результативної роботи.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996 – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини” [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Марцеляк О.В. Конституційно-правовий статус інституту омбудсмена: світовий досвід та українська модель: автореф. дис на здобут. наук ступеня доктора юр.наук.
4. Головань В. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в системі гарантій конституційних прав і свобод [Електронний ресурс] // Наукова стаття з конституційного права – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/2/27.pdf>
5. Закоморна К. Особливості законодавчого регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс] // Наукова стаття з конституційного права – Режим доступу: http://www.uaopravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=1688&id_book=1688&id_parent=1688&id_vid_res=2
6. Положення про регіональні представництва Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс] // Організаційно-розпорядчі документи – Режим доступу: https://ombudsman.gov.ua/files/2020/structura/3_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf

ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІННИЧИНИ

Публічне управління значною мірою залежить від соціального та економічного розвитку суспільства, оскільки суспільство не може функціонувати без злагодженого порядку та без дотримання загальновстановлених норм і правил. Держава та її діяльність вивчається в різних наукових напрямках: в праві (адміністративному та конституційному), політології, соціології, теорії держави і права тощо. Політична наука досліджує закономірності політичної діяльності держави.

Юридична наука вивчає правові засади функціонування державних органів. Соціологія показує універсальність системи саморегулювання [1]. Таким чином, соціум та управління ним є поняття взаємопов'язаними.

Для того щоб зрозуміти суть публічного управління у соціальній сфері доцільно розглянути поняття «публічного адміністрування», яке нерозривно пов'язане також з поняттям «публічного управління». Першим хто почав досліджувати поняття державного управління був президент США Вудро Вільсон. Тому саме він використав термін «державне управління» і «публічне адміністрування». О.Ю. Оболенський розглядає публічне управління як «практичний організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєздатність людей з метою її впорядкування, збереження чи перетворення, опираючись на владну силу, яку обмежує дієвий суспільний контроль як основний чинник планування в суспільстві верховенства права» [1, с.48]. Отже, публічне адміністрування є злагодженим механізмом взаємодії між державою та суспільством, а також усіх складових соціальної системи.